

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Xexili Mintegia Zabalgojeaskoa

*Gernika-Lumo,
Bizkaia (1927)*

Aurkibidea

Biografia

1927. urtean munduratu zen aldundiarena zen [Asilo Kalzada](#) kaleko "Kamiñeruen" etxean, Gurutze Gorri ondoko "Lertxun" taberna zegoen tokian. Gurasoak ere gernikarrak zituen, kaletarrak hain zuzen ere. Bere aitak diputaziorako egiten zuen lan errepideetako delineatzaile legez. Lau neba-arrebatatik hirugarrena izan zen. Xexili Gernikako historiarekin zerikusia izan duen gertakari bateko protagonista izan zen: Segundo Olaetaren gidaritzapean zegoen Elai-Alai dantza taldeko kidea zen horietako askok Frantziara alde egin zutenean.

Gordexolan hasita Santanderrera joan zen bere ahizparekin eta beste kide batzuekin batera; handik, Donibane Garazira joan ziren eta bertan egon ziren lau hilabetez elkarrekin 2.000 ume euskaldun Parisera heldu aurretik, bi urte luzez egon ziren Parisen. Herrira bueltatzerakoan, jostun lanak ikasi eta bi ahizpekin batera denda eta tailerra zabaldu zuten [San Juan](#) kalean zuten etxearen aurrean, "Hermanas Mintegia". Bizi osoa aritu izan da batik bat izarak eta txapelak egiten; 80 urterekin egin zuen azken txapela. Nabarnizko Pedro Ondarzarekin ezkondu ostean, [Industria](#) kalera joan ziren bizitzera; bi alaba izan zituzten. Grabazio hauetan, joskintzaren inguruko eta Elai-Alai taldearen gerra garaiko zirrikitu guztiak kontatu ditu. GER-107/108 zintetan bere auzoak ziren [Kontxi "Piñu"](#) eta [Mertxe Hildalgogaz](#) batera eman zigun antzinako bizipenen berri.

Zintak

GER-045

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2010-10-05
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea

GER-046

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2010-10-05
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

GER-107

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-04-27
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

GER-108

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-04-27
- **Iraupena:** 81 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. "Kamiñeruen etxie"

- **Erref:** GER-045/002
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:00:36. **Bukatu:** 00:02:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Asilo Kalzada kalean jaio zen, Gurutze gorriaren alboan. Beraien etxea Aldundiarena zen, "Kamiñeruen etxie" deiturikoa. Etxeak garajea zuen bere aitak laneko kotxea baitzuen. Bonbardaketara arte bizi izan ziren han, ostean dena galdu zuten.

2. Aita delineatzailea

- **Erref:** GER-045/003
- **Iraupena:** 0:04:11. **Hasi:** 00:02:37. **Bukatu:** 00:06:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Gurasoak ere gernikarrak zituen, kaletarrak. 4 neba-arreba izan ziren, Xexili hirugarrena. Bere aitak Burgosen ikasi zuen delineatzaile eta Aldundian oposaketa bidez lortu zuen lanpostua, baina gerran dena galdu zuen; hala ere, gorrotorik ezin dela izan irakatsi zieten etxean.

3. Eskola, dotrina, solfeoa...; Jesuitarren ekarpena

- **Erref:** GER-045/004
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:06:48. **Bukatu:** 00:09:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Pasealekuko eskolan ikasi zuen doña Florenciagaz. Solfeora eta dotrinara ere joaten ziren. Goikoetxeatar anaiek, jesuitarrak, gazteentzako ekintzak antolatzen zituzten euskaraz.</p>

4. Pastelak lehenengo jaunartzean

- **Erref:** GER-045/005
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:09:00. **Bukatu:** 00:10:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Taberna giroa » Kafetegiak eta gozotegiak

Laburpena:

<p>Lehenengo jaunartzea astegunez egin zuen. Egun horretan etxeokoe egongelan jaten zuten gozo-dendatik ekarritako pastelekkin. Lamikiz eta Arruti gozo-dendak egon ziren.</p>

5. Bonbardaketa ostean, Larraurira

- **Erref:** GER-045/006
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:10:20. **Bukatu:** 00:12:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

Soldaduekin asko ikaratzen zen; izan ere, eskolatik etxerako bidean, juntetxe inguruan, beti egoten zen liskarren bat. Bonbardaketa egunean, bere aita

Larraurin egon zen lanean eta ezin izan zuen etxera hurbildu. Gerora, familia guztia joan zen Larraurira. Aitak aldundirako jarraitu zuen lanean inguru hartan. Etxe barik gelditu zirenek denek egin zuten alde: alde batekoek, Bilbo ingururantz; eta, beste aldekoek, baserrietara.

6. Elai-Alaikoak Gordexuelara

- **Erref:** GER-045/007
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:12:57. **Bukatu:** 00:16:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

<p>Elai-Alaiko kidea izan zen, don Segundo Olaetaren gidaritzapean. Solfeoa eta dantzan ikasten zebiltzanak Gordexolako "Villa Cuba"n batzen ziren, ume guztiak elkartu eta bertan entseatzeko. Handik, Parisko azoka internazional ezagunera joateko asmoa zuen Olaetak.</p>

7. Elai-Alaikoak Santanderrera eta Iparralderantz

- **Erref:** GER-045/008
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:16:43. **Bukatu:** 00:19:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Bonbardaketa ostean, Elai-Alaiko kideekin Gordexolan batu ziren. Goizaldean, handik alde egin behar izan zuten Santanderrera. Han kargaontzi batean sartu ziren Donibane-Garazirantz.

8. Donibane-Garazitik Parisera

- **Erref:** GER-045/009
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:19:59. **Bukatu:** 00:23:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Elai-Alaiko kideek Gernika-Lumotik irten eta Donibane Garaziraino egindako bidea gogoratzen du. Donibane-Garaziko La citadelle-n egon ziren 2.000 ume euskaldun. Segundo Olaetari ez zioten utzi pasatzen, eta beranduago heldu zen. Handik Parisera joan ziren penatuta 1937ko urrian. Baionan egin zuten dantza-saioa.

9. Parisko bizipenak

- **Erref:** GER-045/010

- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:23:29. **Bukatu:** 00:26:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Elai-Alaiko kideekin Parisen zegoela, jaso zuen lehen gutuna aitarena izan zen. Militar baten bitartez heldu zitzaien gutuna. Bertan irakurritakoak dakartza gogora. Garai tristeak izan arren, bere gurasoentzat aldea zegoen etxean 4 seme-alaba izan edo 2 izan, bere ahizpa eta bera egon baitziren Parisen. Parisera heldutakoan, liluratu egin ziren hango argiekin, dendekin... Negar asko egin zuten. "Andera" bat (irakaslea) ere bazuten bertan.

10. Elai-Alaiko kideak argazki zaharreen

- **Erref:** GER-045/012
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:26:32. **Bukatu:** 00:29:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Elai-Alaiko zuzendaria Segundo Olaeta zen; eta Gabino Seiyo, haren hurrengoa. Argazki zahar bat du eskuetan eta bertan agertzen diren hainbat pertsona aipatzen ditu.

11. Parisko Verdier kardinala

- **Erref:** GER-045/013
- **Iraupena:** 0:04:39. **Hasi:** 00:29:33. **Bukatu:** 00:34:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren jarrera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Parisen hotel batean egon ziren. Pertsona asko zirenez, hotel ugaritan egiten zuten lo eta jan. Parisen txarto ikusiak egon ziren; eta, beraien lehen dantza-saioan, bertako Verdier kardinala beraiegana hurreratu zen. Lide Olaetarekin eszenatokira igo zen eta hurrengo egunean egunkari guztietako azalean agertu zen argazkia. Asko lagundu zion Verdier kardinalak, errespetu asko zion jendeak eta eskertzekoa izan zen laguntza hori.

12. Gernika hondakinez eta bazez

- **Erref:** GER-045/014
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:34:12. **Bukatu:** 00:35:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerraostea eta Francoren diktadura](#) » [Gerratik itzulera](#)

Laburpena:

<p>Bi urtetara bueltatu ziren Paristik Gernika-Lumora, eta obra-hondakinak eta baza baino ez zegoen kaleran.</p>

13. Parisko administrariak, abadea, medikua...

- **Erref:** GER-045/015
- **Iraupena:** 0:03:59. **Hasi:** 00:35:05. **Bukatu:** 00:39:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Aisia](#) » [Kultura](#) » [Dantza](#)
- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Ihes egin beharra](#)

Laburpena:

Parisen, hasieran hotel batean bizi ziren, baina gerora Paris ondoko Bry sur Marne herriko La Roselle izeneko etxea alokatu zuten. Administrari moduan getxotar batzuk izan zituzten, Agirre lehendakariaren hurbilekoak: don Bitor Lejarzegi, don Dámaso Olaburu, Justo Zabala (Getxoko alkatea) eta Ricardo Maguregi. Ostegunero medikua izaten zuten don Luis Anperio. Abadea don Juan Jose Bastegieta zen. Beraiekin zeuden neska nagusiak abesbatzakoak ziren eta bakoitzak ume baten ardura zuen. Bere arduraduna edo amabitxia Juli Zulueta izan zen.

14. Paristik Gernikarako bidea

- **Erref:** GER-045/016
- **Iraupena:** 0:05:00. **Hasi:** 00:39:04. **Bukatu:** 00:44:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerraostea eta Francoren diktadura](#) » [Gerratik itzulera](#)
- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Ihes egin beharra](#)

Laburpena:

Parisen bi urte pasatu ostean, beste gerra bat heldu zelakoan-edo, bere aitak erreklamatu egin zituen Xexili eta bere ahizpa; horregatik, lehenago bueltatu ziren etxera. Poliziak lagundu zien Paristik trenetara. Bere aitak lana zuen garai hartan, baina jende gehienak ez zuen lanik.

15. Paristik Gernikara bueltan, aitona-amonen etxean

- **Erref:** GER-045/017
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:44:04. **Bukatu:** 00:45:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerraostea eta Francoren diktadura](#) » [Gerratik itzulera](#)
- [Familia eta harremanak](#) » [Lagunartea eta familia](#) » [Etxeko giroa](#)

Laburpena:

<p>Paristik Gernikara bueltatu zirenean aitona-amonen etxean egin zuten beraientzako etxebizitza, Erreterriako zubia eta trenbidearen artean.</p>

16. Josteko tailerra eta denda

- **Erref:** GER-045/018
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:45:14. **Bukatu:** 00:48:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Hiru ahizpek ikasi zuten josten. Dirua aurreratu zutenean, lonja bat erosi zuten San Juan kalean eta bertan jarri zuten tailerra eta denda.

17. San Juanetako abestia

- **Erref:** GER-045/022
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 00:59:59. **Bukatu:** 01:00:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

<p>San Juanetako abesti bat abesten du: "Nik ikusi nituan San Juan gabian, Txomin eta Bartolo tabernako atian....". Eurak dantzan egiten zuten bitartean.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-06-07

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com